

MODELE CULTURALE: SĂRBĂTOAREA

Delia SUIOGAN

Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca,
Facultatea de Litere, Baia Mare

Cultural Models: Celebration

Abstract: The celebration can define how the human being has always interpreted the visible/natural or invisible/super-natural reality, thus becoming a reference for analyzing the dynamics of culture. The celebration spirit mandatorily entails the restoration of unity in the community which assumes the solemnity of the moment. We believe that taking on a role by putting on a mask is the main form of communication that unites the different stages of the evolution of culture. By repeating some gestures, by learning different texts and by exhibiting different behaviours in the delimited time/space of the celebration days, the contemporary man still realizes - more or less consciously - an action of preserving and updating a system of values. As a cultural model, the celebration preserves beyond time the main elements of its structure, which in turn leads to the preservation of its main function, the interpretation of the human universe in its relationship with the World, with the Cosmos.

Keywords: *celebration model, cultural model, value system, rite, myth*

Vom porni interpretarea noastră de la afirmația potrivit căreia „sărbătoarea reflectă gradul de solidaritate umană, oferind în același timp și un mod de integrare care va constitui cadrul activ care va duce la o nouă evaluare a valorilor general umane. În acest context, sărbătorii nu i se poate rezerva doar rolul de a reflecta și interpreta o necesitate preexistentă, ci ea este concomitentă cu aceasta și un factor activ de structurare, de interpretare și reevaluare a normelor ce guvernează societatea.”¹

Sărbătoarea poate defini în mod evident modul în care ființa umană din toate timpurile interpretează realitatea vizibilă/naturală sau invizibilă/supra-naturală iar ea poate deveni un element de referință pentru analiza dinamicii culturii. Prin sărbătoare, omului tuturor timpurilor i s-a permis să intre în dialog cu trecutul, dar și cu prezentul său, mai mult chiar, i s-a permis ieșirea din timpul/spațiul istoric și contactul cu un timp/spațiu al Începuturilor. Sărbătoarea asigură instituirea unei stări a prezentului

¹ Vasile Golban, *Dimensiunea etico-estetică a sărbătorii*, Casa de Editură Panteon, Piatra Neamț, 1994, p. 34.

continuu, pentru un interval delimitat, am putea spune. În fapt, vorbim despre acea *eternă reîntoarcere*, atât de bine definită de M. Eliade, pe care sărbătoarea o mediază în mod exemplar. Ceea ce îl diferențiază pe omul culturilor folclorice de omul culturilor modernă și postmodernă este gradul de participare asumată la actualizarea acelui Timp/Spațiu.

Majoritatea cercetătorilor ce se opresc asupra acestui fenomen vorbesc despre instituirea în timp a unui adevărat model sărbătoresc, care se caracterizează prin prezența festivalului. Georges Gusdorf a surprins foarte bine rolul festivalului la nivelul comportamentelor sărbătorești: „viața festivă este viața prin excelență, viața exemplară care dă sens vieții cotidiene. Ceremonia se prezintă, din acest punct de vedere, ca un stil de viață. Comportamentul sărbătoresc este un comportament ritual, definit printr-un cod al tradițiilor foarte precis.”²

Sărbătorescul implică în mod obligatoriu și refacerea unității la nivelul comunității care își asumă solemnitatea momentului. Festivalul a cunoscut de-a lungul timpului diferite forme de reprezentare, producându-se modificări chiar majore. Mai întâi, festivalul implica gravitate, măreție, profunzime, ajungându-se ca acesta să semnifice măreție, somptuozitate, sau chiar lux, fast.

Cu toate acestea, vom fi de acord cu Germina Comănici care afirma, „modelul sărbătoresc, ca model cultural, îl introduce în primul rând pe fiecare participant al colectivității într-o ipostază festivă, exprimată prin formele de comunicare. Prin ludic și ritual /.../ sunt antrenați deopotrivă purtătorii partiturilor de prim plan, dar și membrii colectivităților folclorice, într-o permanență relație reciprocă.”³

Autoarea vorbește în primul rând despre membrii comunităților folclorice, dar chiar și membrii comunităților moderne și postmoderne sunt caracterizați de anumite forme de comunicare, care produc separarea zilelor de sărbătoare de cele comune. Asumarea unui rol prin punerea unei măști credem că este principala formă de comunicare care unește diferitele etape de evoluție a culturii. Este foarte adevărat că ludicul, ca activitate culturală pusă total sub semnul seriozității, a nongrătității, a devenit mai mult un joc, pus sub semnul distractivului, care implică gratuitatea. Ambele implică însă grupul.

Vasile Golban definea astfel sărbătoarea: „sărbătoarea și ceremonialul constituie un mijloc specific care conduce la promovarea și sedimentarea unor sentimente, năzuințe, aspirații în vederea promovării unor înalte și durabile valori morale.”⁴ Considerăm că, dincolo de toate

² Georges Gusdorf, *Mit și metafizică*, Editura „Amarcord”, Timișoara, 1996, p. 74.

³ Germina Comănici, *Cercul vieții. Roluri și performanță în obiceiurile populare*, Paideia, București, 2001, p. 175.

⁴ Vasile Golban, *op.cit.*, p.33.

transformările care au apărut în modul de interacțiune cu modelul sărbătoresc, această definiție rămâne valabilă și astăzi; prin repetarea unor gesturi, prin învățarea unor texte și prin asumarea unor comportamente diferite în acest timp/spațiu delimitat al zilelor de sărbătoare, omul contemporan încă realizează - conștient sau mai puțin conștient - o acțiune de conservare și reactualizare a unui sistem de valori ale umanului.

Vom fi de acord, în consecință, cu observația potrivit căreia: „modelele culturale instituie o comunicare cu un control sever al alternativelor, cu posibilități de selecție doar pentru unii constituenți ai modelului și nu pentru ansamblu, deoarece orice decuplare l-ar face disfuncțional, fiindcă modelele culturale se justifică deopotrivă prin rezistența funcției și a structurii.”⁵ Sărbătoarea, ca model cultural, își conservă dincolo de timp principalele elemente de structură, fapt ce conduce la păstrarea principalei sale funcții, interpretarea universului uman în relația sa cu Lumea, cu Cosmosul. De aceea, sărbătoarea are întotdeauna puterea de a consacra o realitate nouă, superioară calitativ celei pe care o înlocuiește.

Una din principalele constante de structură la nivelul sărbătorii este ieșirea din ordine cotidianului, care a intrat sub semnul neorânduiei, al neregulii, devenind neordine și intrarea într-o stare de dezordine, de exces – agitație, tulburare, imoralitate, zgomot: zilele de sărbătoare. Dezordinea are rolul de a pregăti o moarte care să facă posibilă renașterea ordinii în starea ei pură, ca orânduială. Noua realitate nu este o alta, ci doar una înnoită care să asigure continuitatea sub semnul beneficului. În acest context, sărbătoarea devine „joc ritualic ce servește drept ceremonie de trecere.”⁶

Ca orice rit de trecere, și sărbătoarea cunoaște cele trei mari etape: *preliminariile* sau pregătirea de ieșire din vechea stare, care presupun toate acele rituri de curățire a spațiului, a omului; *trecerea propriu-zisă* - ajunul și prima zi a sărbătorilor (vizitele reciproce/colindatul, darurile, mesele de sărbătoare) și *postliminariile*, sau integrarea și agregarea la noua stare - a doua, uneori și a treia zi, marcate mai ales prin întoarcerea vizitelor/colindatului//dans (joc/horă)/ ospățul cel mare, colectiv.

O altă constantă de structură este reprezentată de *structura de rol*. Modelul sărbătoresc se construiește cu ajutorul ludicului, după cum am remarcat și mai sus. Jocul refuză în acest context gratuitatea. Așa cum observa Huizinga, „jocul nu este viață <<obișnuită>> sau <<propriu-zisă>>, ci o ieșire din ea, într-o sferă temporară de activitate cu tendință proprie. /.../ Este indispensabil pentru individ, ca funcție biologică, și este indispensabil pentru obște, datorită tîlcului pe care îl conține, semnificației lui, valorii lui ca mijloc de exprimare, legăturilor spirituale și sociale pe care

⁵Germina Comănici, *Cercul vieții...*, ed.cit., p. 42.

⁶Jean-Jacques Wunenburger, *Sacrul*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2000, p.60.

le creează, pe scurt: ca funcție de cultură. Jocul satisface idealuri de exprimare și idealuri sociale.”⁷

Rolurile din cadrul sărbătorilor, cel de gazdă și cel de oaspete (cu mască sau fără mască) fiind cele mai importante, au rolul de a împărți comunitatea în două categorii, mai întâi aflate în stare de opoziție, pentru că oaspetele e văzut ca străinul care vine să încalce un teritoriu, mai apoi privite ca jumătăți ale unui întreg pe cale de reconstituire. În acest context, ni se pare foarte interesantă observația Germinei Comănici: „crearea modelelor de rol în obiceiurile populare este astfel reflexul unui mod de gândire specific unei comunități, o rezultată a mentalității colective. /.../ Mentalitatea este o constituentă a rolului, reflectând ansamblul de norme și valori prin care colectivitatea înțelege viața, dar și ia atitudine în fața vieții. În procesul socializării, esențial pentru însușirea rolurilor este procesul internalizării atitudinilor”.⁸ Mai mult chiar, autoarea definește „*schema de rol* ca element al pattern-ului cultural.”⁹

De modul în care sunt jucate rolurile depinde rezultatul acțiunii rituale din cadrul sărbătorii. Ca în orice rit de trecere, efectul trebuie să fie producerea unei transformări. Lardellier, vorbind despre eficiența ritualică în cadrul ritualurilor politice, observa: „<<performanța ritualică>> rezidă în faptul că actorii săi trebuie <<să joace un rol>> precis (îndeplinind niște gesturi și pronunțând cuvântări precise). Acest lucru le va permite să integreze virtuți, să încarneze valorile jucate în aceste contexte precise, deschizând calea spre o transformare simbolică.”¹⁰ Credem că afirmația se aplică tuturor ritualurilor colective. Repetarea întocmai a modelului este obligatorie, deoarece schimbarea unor elemente ar conduce la anularea funcțiilor, fapt care ar produce anularea oricărei ordini.

La nivelul structurii de rol, dialogul este o necesitate. Prin transmiterea și receptarea mesajelor, individul acționează asupra celorlalți, dar în aceeași măsură acționează și asupra lui însuși. În interiorul dialogului poate urmări cu atenție comportamentul și atitudinea celorlalți și își poate construi o atitudine proprie. Doar dialogul îi permite să își facă o imagine corectă despre ceilalți, dar și despre sine. În același sens, Germina Comănici afirma: „componenta interactivă este o calitate permanentă a relației de rol, chiar când partiturile sunt diferențiate ca valoare. Partenerii care intră în relația de rol își asigură o reciprocitate a perspectivei, printr-o cunoaștere sau experimentare mutuală a acțiunii. Într-o formulare succintă, relația de

⁷ Johan Huizinga, *Homo ludens. Încercare de determinare a elementului ludic al culturii*, Editura Humanitas, București, 2002, p. 47.

⁸ Germina Comănici, *Cercul vieții...*, ed. cit., pp. 26, 27.

⁹ Ibidem, p.26

¹⁰ Pascal Lardellier, *Teoria legăturii rituale*, Tritonic, București, 2003, p. 205.

rol se constituie din ansamblul de drepturi și de obligații reciproce definite cultural.”¹¹

Limbajul este cel care mediază cu adevărat între imediat și transcendent. Limbajul are puterea de a permite contactul cu „ținuturile de mare densitate ale misterului, unde gândul nu se mai poate mișca decât îmbrăcându-se în tăceri rituale.”¹² Interacțiunea dintre participanții la sărbătoare presupune cunoașterea și utilizarea unor coduri de comunicare specifice, coduri ce presupun apelul la modele de acte non-verbale și verbale.

Gândirea simbolică ar putea fi la rândul ei considerată una din constantele de structură ale sărbătorii. Simbolurile cu care se operează la nivelul secvențelor de rit din cadrul unui model sărbătoresc intră într-oserie întreagă de corespondențe care au ca finalitate valorizarea realității. Corespondențele conduc la constituirea unor veritabile sisteme simbolice. Sistemele simbolice stau la temelia sistemelor cultice. „Simbolismul prezent în vehicularea unor multiple limbaje oferă o explorare profundă a posibilităților de captare a semnificației, pentru că proiectează un univers semantic cu valoare socială. În cultura folclorică, important este faptul că performerii aderă la aceleași modele de comportament, cu un sistem simbolic comun, ce condiționează coerența și profunzimea comunicării.”¹³

După cum a afirmat și Mircea Eliade în mai multe lucrări ale sale, simbolul este și în acest context un *instrument de cunoaștere*, el permite recunoașterea și asumarea apartenenței de către membrii grupurilor participante la sărbătoare. Cunoașterea și utilizarea sistemelor simbolice conduc la asigurarea forței grupului care va avea control asupra semnelor și funcțiilor. Riturile și simbolurile sunt în relație de interdependență. Riturile sunt capabile să reactualizeze anumite sensuri ale simbolurilor iar unele simboluri închid în ele acțiuni rituale.

Convenția definește apartenența culturală, avându-și punctul de pornire în experiență. La rândul său, experiența aduce operarea la nivelul semnificării. Operarea și semnificarea au capacitatea de a structura comportamentul și gândirea ființei umane ca parte a unei comunități, iar aceasta este modalitatea fundamentală prin care se dă sens Lumii. Mircea Eliade afirma: „dacă există o solidaritate totală a speciei umane, ea nu poate fi resimțită și transpusă în act decât la nivelul Imaginilor (...). /.../ Desacralizarea neîntreruptă a omului modern a alterat conținutul vieții sale spirituale, nu i-a sfârșit însă matricile imaginației (...).”¹⁴

¹¹ Germina Comănici, *Cercul vieții...*, ed. cit., pp. 27-28.

¹² JeanCaune, *Cultură și comunicare*, Editura Cartea Românească, București, 2000, p. 40.

¹³ Germina Comănici, *Ramura verde în spiritualitatea românească*, Editura Etnologică, București, 2004, p. 23.

¹⁴ Mircea Eliade, *Imagini și simboluri. Eseu despre simbolismul magico-religios*, Humanitas, București, 1994, pp. 22, 23.

În acest context, credem că putem aduce în discuție o altă constantă de structură a sărbătorii, definibilă prin relația dintre uman și mit. Fiind o formă de comunicare culturală, asistăm în cadrul modelului sărbătoresc la o selecție foarte atentă a elementelor, a semnelor cu care se operează deoarece trebuie să se ajungă la îndeplinirea funcției fundamentale a sărbători. Această funcție o putem defini și drept forma de experimentare a sacrului.

În structura sărbătorii sacrul „este trăit pe un plan ludic, încarnat în maniera sensibilă și figurativă, pus în scenă și teatralizat, altfel spus”.¹⁵ Jocul este cel care îi permite umanului să își depășească condiția și să aparțină cosmosului. Timpul sărbătorii devine o formă de revalorizare a unui timp marcat de sacralitate. Nu trebuie uitat faptul că „pentru omul societății tradiționale, tot ce este semnificativ – deci creator și puternic - s-a petrecut la *începuturi*, în Timpul miturilor.”¹⁶

Sărbătoarea este o formă de regenerarea timpului/spațiului, implicat a umanului; acest lucru este făcut posibil de contactul cu modelul, actualizat ca reprezentare la nivel de gest, la nivel de cuvânt, la nivel figurativ, „este vorba de fapt de o veșnică întoarcere *in illotempore*, într-un trecut care este <<mitic>> și nu are nimic istoric.”¹⁷

Regenerarea presupune în mod obligatoriu asumarea unor praguri ce trebuie depășite pentru a se realiza apartenența atât la microcosmos, cât și la macrocosmos. Depășirea pragurilor va permite întemeierea individului ca ființă umană, urmată de o întemeiere cosmică; pentru aceasta omul acceptă ca întreaga sa devenire să fie ordonată prin credințe, rituri și obiceiuri. „Acțiunea sacră rămâne cuprinsă, cu mai multe din laturile sale, în categoria de joc, dar recunoașterea sfințeniei ei nu se pierde prin această subordonare.”¹⁸

Un exemplu concludent pentru susținerea ideilor de mai sus este sărbătoarea Crăciunului, care, dincolo de toate modificările produse de trecerea timpului și de influențele succesive ale diferitelor religii, „relevă numeroase reminiscențe folclorice de ordin mitologic, deoarece este sinteza tuturor solemnităților, cutumelor, superstițiilor și riturilor ciclului păgân al sărbătorilor de iarnă, consacrate cultului soarelui și, totodată, cultului morților”.¹⁹

Colindatul ne propune în fapt un întreg și complex sistem de relații de solidarizare între membrii comunităților, prin intermediul cărora ei comunică, în încercarea de a modela și de a remodela lumea, în așa fel încât revenirea în timpul și în spațiul istoric să însemne o transformare. „Grupurile de

¹⁵ Jean-Jacques Wunenburger, *op.cit.*, p. 57.

¹⁶ Mircea Eliade, *Nașteri mistice*, Editura Humanitas, București, 1995, p. 9.

¹⁷ Mircea Eliade, *Sacrul și profanul*, Humanitas, 1995, p. 79.

¹⁸ Johan Huizinga, *op.cit.*, p. 71.

¹⁹ Petru Caraman, *Substratul mitologic al sărbătorilor de iarnă la români, slavi și alte popoare*, Iași, 1931, p. 15.

colindători reprezintă sau perpetuează amintirea unor divinități antice și parțial încreștinate (fie acestea saturnianul Crăciun, fie pruncul Iisus din icoană, născut, crescut sau legănat de <<brațele>> unei Terra Mater).²⁰

În mod evident, un rol deosebit de important îl au în acest context imaginile, mai cu seamă imaginile simbolice. Riturile specifice colindatului produc reactualizarea mitului și, implicit, comunicarea directă cu transcendentul. Efectul imediat este integrarea cosmică a individului. „Colindătorii întruniți în cete sunt în același timp martori, actanți și simboluri vii ale procesului de revelare a divinității în spațiul-timp al sărbătorii.”²¹

Sărbătoarea Crăciunului propune o ruptură în timpul/spațiul cotidian iar membrii comunității au răgazul de a își reafirma nevoia de apartenență la întreg. Acțiunea ritualică a colindatului și performarea colindelor pot demonstra acest lucru. Colindătorii ne apar în ipostaza călătorilor care au avut acces la o serie de mistere ale lumii grație ascultării și învățării unor semne. Ei ne apar mai întâi în ipostaza neinițiatului capabil de inițiere, ca mai apoi să joace rolul senexului, cel capabil de a iniția la rândul-i. Așadar, colindătorii, dar și cei colindați vor juca niște roluri deosebit de importante în contextul definit.

„Rolurile de comunicare, precum cele sociale, se diversifică prin forme de relevanță proprie, totalitatea rolurilor de comunicare formând într-o societate *matricea de comunicare*. După cum structura socială este mai diversificată, reflectată în special prin roluri dobândite, tot așa și o matrice de comunicare de mai mare substanțialitate propune o paletă mai largă a rolurilor, un repertoriu mai complex.”²² Întreaga acțiune ritualică a colindatului nu este altceva decât comunicare complexă, ea realizându-se atât în planul verbalului, în planul non-verbalului, dar și cu o implicare foarte importantă a paraverbalului. Tipurile de comunicare utilizate în acțiunea ritualică a colindatului susțin ideea potrivit căreia comunicarea este un instrument al învățării despre noi și despre alții.

„Limbaajul are, precum se știe, o dublă funcție: de comunicare cu alții și de comunicare cu sine, adică o întemeiere în același timp ca semn și ca valoare. El poate vehicula informații strict necesare nivelului social al existenței, dar poate coborî, în momente de meditație, în adâncul cel mai intim al omului spre a sonda acolo, printr-o rostire tăcută, fundamente pentru o posibilă definire a propriei personalități.”²³ La nivelul tuturor limbajelor folosite în cadrul colindatului se ascund în fapt forme de

²⁰ Marin Marian Bălașa, *Colinda – Epifanie și sacrament*, Editura Minerva, București, 2000, p. 192.

²¹ Vasile Avram, *Creștinismul cosmic. O paradigmă pierdută?*, Editura Saeculum, Sibiu, 1999, p. 302.

²² Germina Comănici, *Cercul vieții...*, ed. cit., p. 15.

²³ Vasile Avram, *op. cit.*, pp. 206-207.

reprezentare a unui cod simbolic, prin intermediul căruia se interacționează cu mediul cosmic, dar și cu cel social. Putem vorbi despre o modalitate specifică de comunicare, foarte vizibilă la nivelul fenomenului cultural supus atenției – colindatul.

Colindătorii sunt cei care transmit mesaje prin limbajul trupului, prin vestimentație, prin artefacte, prin poziționarea spațio-temporală față de gaze, prin gestică și ritmuri, prin intonație. De asemenea, putem identifica prezența unei metacomunicări. Nu în ultimul rând, cuvântul, mai ales cel cu valoare simbolică, va avea un rol important. Cel colindat, receptează mesajele, le decodifică și beneficiază – conform mentalității populare – de efectul lor, se află la rândul său într-o permanentă co-acțiune, bine dirijată, după reguli consacrate.”²⁴

Colinda, dar și colindatul ne pun în fața unui adevărat comportament verbal, cuvintele și structurile în care acestea intră transmit mesaje directe, în același timp mediază simbolic ieșirea din real și situarea în suprarreal. Majoritatea cuvintelor rostite/intonate au capacitatea de a recupera și de a revalorifica sisteme de valori, încifrate în serii de simboluri.

„Toate aceste ansambluri de cuvinte, adesea ritmate și poetice, acompaniază sau sînt ele însele un rit. /.../ Ritualul formulei este întotdeauna dublat de o anumită doză de eficacitate. Nu există formulă care să nu fie într-o anumită măsură teurgică.”²⁵

Trebuie să aducem în discuție și faptul că majoritatea elementelor ce definesc colindatul și sărbătoarea Crăciunului trebuie să respecte un tipar, cu destul de multe interdicții, generate de puternica implicare a magicului, alături de religios – încă destul de prezente în memoria activă sau pasivă a performerilor. Acest fapt îl observa și P. Caraman: „este lucru cunoscut, în esență, că orice formula magică trebuie rostită exact, fără cea mai mică greșală, fără omisiuni, completări sau elidarea cuvintelor; în caz contrar, ele nu-și au nici un efect.”²⁶ Textele colindelor trebuiau învățate întocmai, etapele colindatului trebuiau respectate, de asemenea, recuzita, ritmul etc. erau obligatorii. Spre exemplu, ritmul spunerii/cântării colindei nu avea voie să inducă celor colindați o stare de meditație, de așteptare, ci, dimpotrivă, trebuia să dea naștere unei stări de acțiune, indicând nevoia de transformare, de aceea cele mai multe colinde ne propun sunete sacadate.

Ritmul pe care se interpretează colindele, dar și pe care se derulează întreaga acțiune ritualică a colindatului este unul specific, așadar. „Principiul ritmic care caracterizează sistematic ritul este mai puțin întâmplător decât ne-ar părea. Vestigiu de practici antice și sacre care s-au perpetuat înlăuntrul său, el ar fi vectorul dinamic care articulează două

²⁴ Germina Comănici, *Cercul vieții...*, ed. cit., p. 175.

²⁵ Marcel Mauss, *Manual de etnografie*, Institutul European, Iași, 2003, pp. 244-245.

²⁶ Petru Caraman, *Colindatul la români, slavi și alte popoare*, Editura Minerva, București, 1983, p. 465.

temporalității, una utopică și cealaltă actualizată de rit și care beneficiază în primul rând de o încărcătură sacră. Întrucât și principiile de stabilire a ritmului și a repetiției participă la transformarea ritului ca practică socială într-o practică simbolică” (Clifford Geertz).²⁷

Prin intermediul decorului, al costumului-mască, al recuzitei, întreaga realitate este transfigurată, pătrunzându-se într-o realitate mitică. „Omul din popor, insul în carnea și oasele de fiecare zi, ipostaziat în contextul (oricum) mitizant al narațiunii cântate este sacralizat; și astfel, pentru clipa duratei cântării, trăiește efectiv o altă dimensiune ființială, își amplifică propria ființă fie printr-o << dilatare >> a acesteia, fie printr-un <<transfer>> (energizant și înnoitor) oricum de natură sacrală.”²⁸ Vorbim despre o trăire a comuniunii cu cosmosul ca formă de reintegrare a părții în întregul vieții universale.

Sărbătoarea Crăciunului trebuie privită chiar și astăzi ca o formă de asumare prin participare a ordinii cosmice. Din cauza caracterului deschis al culturii, unele elemente de mit și chiar de rit au fost modificate, nu s-a renunțat însă la sensul de bază. „A primi colinda revine, în fond, la a însemna a primi divinitatea. Iar verbul a colinda nu se reduce la <<a cânta>> un cântec specific; ci, după cum expresia <<a veni cu colinda>>, sau <<a aduce colinda>>, înseamnă a aduce și a institui sărbătoarea, Crăciunul, a colinda înseamnă așîșderea a transfera, a transporta și astfel a <<materializa>> (prin intermediul cântării) sacrul și experiența acestuia.”²⁹

Idealitatea este, după cum se observă, una din intențiile modelului sărbătoresc iar colindatul ca întreg ne demonstrează și acest lucru. ”Când un sentiment specific apare între persoanele care constituie publicul ritului, acestea ar putea resimți o oarecare pierdere de individualitate, ipostaziată în Colectiv, pe parcursul ritului. Această efervescență poate, într-o anumită măsură, să fie considerată ca o ex-stază ritualică care își vede participanții ieșind simbolic din corpul lor, trăind experiența unei priviri colective și resimțind o emoție comună, aceștia fundamentând chiar o modalitate de comuniune ritualică.”³⁰

Transfigurate simbolic, actele de ritual din cadrul sărbătorii au efect asupra modului de funcționare a relațiilor omului cu semenii, dar și cu supra-naturalul. *Logica imaginarului* este deosebit de importantă în cadrul modelului sărbătoresc, contribuind la reconstituirea și reactualizarea unui sistem normativ de comportament al omului în Lume. Sărbătoarea definește în modul cel mai clar modul de a trăi al omului în Lume.

²⁷ apud Pascal Lardellier, *op. cit.*, pp. 108-109.

²⁸ Marin Marian Bălașa, *op. cit.*, p. 185.

²⁹ ibidem, p. 192.

³⁰ Pascal Lardellier, *op. cit.*, p. 207.

Surse bibliografice:

- Avram, Vasile, *Creștinismul cosmic. O paradigmă pierdută?*, Editura Saeculum, Sibiu, 1999.
- Bălașa, Marin Marian, *Colinda – Epifanie și sacrament*, Editura Minerva, București, 2000.
- Caraman, Petru, *Substratul mitologic al sărbătorilor de iarnă la români, slavi și alte popoare*, Iași, 1931.
- Caraman, Petru, *Colindatul la români, slavi și alte popoare*, Editura Minerva, București, 1983.
- Caune, Jean, *Cultură și comunicare*, Editura Cartea Românească, București, 2000.
- Comănici, Germina, *Cercul vieții. Roluri și performanță în obiceiurile populare*, Paideia, București, 2001.
- Comănici, Germina, *Ramura verde în spiritualitatea românească*, Editura Etnologică, București, 2004.
- Eliade, Mircea, *Imagini și simboluri. Eseu despre simbolismul magico-religios*, Humanitas, București, 1994.
- Eliade, Mircea, *Nașteri mistice*, Editura Humanitas, București, 1995.
- Eliade, Mircea, *Sacrul și profanul*, Humanitas, 1995.
- Golban, Vasile, *Dimensiunea etico-estetică a sărbătorii*, Casa de Editură Panteon, Piatra Neamț, 1994.
- Gusdorf, Georges, *Mit și metafizică*, Editura “Amarcord”, Timișoara, 1996.
- Huizinga, Johan, *Homo ludens. Încercare de determinare a elementului ludic al culturii*, Editura Humanitas, București, 2002.
- Lardellier, Pascal, *Teoria legăturii rituale*, Tritonic, București, 2003.
- Mauss, Marcel, *Manual de etnografie*, Institutul European, Iași, 2003.
- Văduva, Ofelia, *Magia darului*, Editura Enciclopedică, București, 1997.
- Wunenburger, Jean-Jacques, *Sacrul*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2000.